

DOI : 10.33274/2079-4762-2020-47-1-88-96

JEL : M20, M40, D00, G00

УДК 658.274

Гейер Е. С.,
д-р екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: geyer@donnuet.edu.ua
e-mail: shendrigorenko@donnuet.edu.ua

Шендригоренко М. Т.,
канд. екон. наук,
доцент

Шевченко Л. Я.,
канд. екон. наук,
доцент

e-mail: shevchenko@donnuet.edu.ua

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

UDC 658.274

Geyer E. S.,
Grand PhD
in Economic sciences,
Associate professor

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: geyer@donnuet.edu.ua
e-mail: shendrigorenko@donnuet.edu.ua

Shendryhorenko M. T.,
PhD in economic sciences,
Associate professor

Shevhenko L. Ya.,
PhD in economic sciences,
Associate professor

e-mail: shevchenko@donnuet.edu.ua

COMPANY'S FUND INTERNAL CONTROL ACTUAL ISSUES AND DIRECTIONS FOR THEIR SOLUTION

Мета — визначити актуальні питання внутрішнього контролю власного капіталу підприємства та напрями їх вирішення.

Методи. У процесі дослідження використано такі загальнонаукові методи та прийоми пізнання: теоретичне узагальнення, аналіз і синтез, індукція та дедуція, групування та класифікація, логічного узагальнення й порівняльного зіставлення.

Для уточнення економічної сутності власного капіталу як об'єкта внутрішнього контролю (аудиту) використано методи теоретичного узагальнення, групування та порівняння. Для дослідження методики внутрішньої перевірки власного капіталу працівниками відділку внутрішнього аудиту використано метод спостереження і конкретизації. Пропозиції з удосконалення робочих документів внутрішнього перевіряючого розроблено із застосуванням методу систематизації.

Результати. Проаналізовано варіативні авторські підходи до розуміння сутності поняття «власний капітал» та надано узагальнене його визначення. Доповнено перелік характеристик, притаманних власному капіталу як індикатору відносин власності. Обґрунтовано, що внутрішньогосподарський контроль, який здійснює керівник підприємства безпосередньо або через уповноважені ним органи, відповідно до статуту передбачає дотримання відповідних контрольних заходів, які було систематизовано з дотриманням відповідної послідовності. Узагальнено і схематично наведено перелік інформаційного забезпечення процесу перевірки власного капіталу підприємства (товариства). Під час проведення внутрішньої перевірки складових власного капіталу виокремлено основні її напрями із зазначенням процедур контролю, які необхідно використовувати внутрішньому перевіряючому на підприємстві.

© Е. С. Гейер, М. Т. Шендригоренко, Л. Я. Шевченко, 2020

Розроблено макети робочих документів внутрішнього перевіряючого за результатами перевірки правильності формування, зміни та відображення у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності власного капіталу підприємства. Практичне використання результатів проведеного дослідження дозволить підвищити ефективність внутрішнього контролю та запобігти виникненню порушень.

Ключові слова: власний капітал, внутрішній контроль (аудит), звіт внутрішнього аудитора, перевірка, підприємство, робочий документ аудитора.

Постановка проблеми. Сучасний стан економіки України супроводжується пошуком шляхів для подолання соціально-економічної кризи, яка спровокувала уповільнення суспільного розвитку. Комплекс проблем, які потребують вирішення на законодавчому рівні Урядом, підсилюється такими економічними явищами, як дефіцит державного бюджету, наявність безробіття та падіння рівня життя населення. Негативні економічні явища набули значного масштабу у зв'язку з відсутністю науково обґрунтованої стратегії національного розвитку, в основі якої повинні бути економічні орієнтири відновлення та розвитку всіх галузей економіки та соціальні гарантії для населення України.

Однією з найуразливіших галузей економіки є промисловість. На діяльність промислових підприємств негативно впливають такі фактори, як обмеження реальних фінансових інвестицій від іноземних інвесторів, які не зацікавлені у вкладанні активів при нестабільній економічній політиці, значний знос основних засобів та відсутність фінансування на їх оновлення, недосконалі податкова політика, яка підтверджується змінами до Податкового кодексу України. Для підтримки стійкого фінансового стану і платоспроможності промислових підприємств, поряд з подоланням перерахованих факторів, необхідно приділяти увагу питанням організації обліку, контролю (зовнішнього і внутрішнього) у сфері ефективного управління структурою й вартістю власного капіталу.

Наразі діяльність промислових підприємств потребує удосконалення системи обліку, контролю та управління фінансовими активами, зокрема власним капіталом, яка повинна створити передумови для стабільного процесу виробництва та його постійного зростання, що визначатиме конкурентоспроможність підприємства у ринковому середовищі. Керівництво підприємства (товариства відкритого чи закритого типу) повинно забезпечити ефективний облік господарських опе-

рацій і явищ, розробити заходи для залучення інвесторів, визначити оптимальну структуру власного капіталу і організувати контроль-аналітичний процес для управління ним, щоб забезпечити стабільність виробництва та запобігання банкрутству в умовах конкуренції.

Необхідно вказати, що актуальними питаннями організації і методики внутрішнього контролю (аудиту) власного капіталу підприємства є:

1) підвищення ефективності планування внутрішньої перевірки складових власного капіталу працівниками відділку внутрішнього аудиту на підставі конкретизації завдань і методів, прийомів організації контроль-аудиторського процесу;

2) визначення послідовності дій внутрішнього перевіряючого (аудитора, ревізора чи інспектора) для оперативного отримання і систематизації доказів за результатами перевірки власного капіталу;

3) удосконалення форм робочої документації внутрішнього перевіряючого для підвищення інформативності аудиторського звіту (акту перевірки);

4) оперативне розроблення обґрунтованого, а не формального переліку заходів для ліквідації виявлених порушень та запобігання їх виникненню у майбутньому і прийняття його керівництвом підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми обліку, внутрішнього контролю формування та змін власного капіталу залишаються у центрі уваги науковців: Ф. Ф. Бутинця [1], М. О. Виноградової [2], С. І. Дерев'янка [3], Л. П. Кулаковської [4], М. Ф. Огійчук, Л. К. Сук, [5] Н. М. Ткаченко [6] та ін.

Однак серед них немає єдності щодо визначення поняття «власний капітал». У Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» № 73 від 07.02.2013 р. (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів України № 564 від 20.06.2018 р.) надається визначення: «власний капітал — різниця

між активами і зобов'язаннями підприємства» [7]. Вказане тлумачення власного капіталу є найпоширенішим і його дотримуються більшість науковців і практиків. Проте у авторів опублікованих наукових монографій, статей не простежується єдиної думки щодо природи поняття «власний капітал», особливо — у обліковому аспекті.

Вищезазначені автори змістовно опрацювали та детально відобразили основні завдання, проблеми та напрями удосконалення обліку на підприємствах, зокрема, й власного капіталу. Але проблематика ефективної організації планування і методики проведення внутрішнього контролю (аудиту) власного капіталу узагальнення його результатів є надзвичайно актуальною, що створює об'єктивну необхідність поглиблення наукових досліджень.

Мета статті — визначення актуальних питань внутрішнього контролю власного капіталу підприємства та напрямів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Головним інформативним показником економічного суб'єкта вважається показник величини його власного капіталу.

Власний капітал, як облікова категорія, поєднує в собі доволі різноманітну кількість ключових показників. Організація достовірного обліку та дієвого контролю (аудиту) власного капіталу є запорукою успішного та довгострокового функціонування підприємства.

Важливим є те, що в традиційній теорії бухгалтерського обліку капітал підприємства розглядається швидше як пасив, а не актив, що засвідчує балансове рівняння (облікова модель): активи дорівнюють сумі власного капіталу та зобов'язань. Звідси, величина власного капіталу підприємства визначається як різниця між його активами та зобов'язаннями.

Науковці залежно від об'єкта і предмета дослідження наводять різні трактування власного капіталу, яке з розвитком економічної системи постійно доповнюється та трансформується.

Науковці А. В. Хмелевська та Г. М. Нещоречька наголошують, що «власний капітал — це модифікована величина заборгованості підприємства його засновникам у розмірі вартості активів, які ним забезпечуються» [8, с. 193].

Твердження авторів, що власний капітал за економічним змістом є заборгованіс-

тю товариства його засновникам базується на тому, що основним і єдиним елементом власного капіталу на момент заснування товариства є статутний капітал. Він втілює заборгованість товариства його засновникам у сумі, що відповідає вартості внесеного ними майна (активів). Модифікація заборгованості підприємства його засновникам здійснюється шляхом реінвестування прибутку, отриманого у результаті діяльності підприємства на основі сформованого статутного капіталу; за переоцінкою необоротних активів, що призводить до наявності інших складових власного капіталу, якими є елементи додаткового капіталу.

Науковець О. Й. Вівчар зазначає, що «власний капітал підприємства — це фінансові ресурси, які воно вкладає для організації та фінансування господарської діяльності» [9, с. 147]. Дане трактування поняття характеризує власний капітал винятково із точки зору реінвестування прибутку в господарську діяльність підприємства, що є вузьким поняттям, адже розкриває економічний зміст тільки накопиченого власного капіталу.

Економіст Т. М. Королюк на підставі систематизації різних точок зору дослідників уточнює поняття «власний капітал»: «власний капітал — це сукупність економічних благ у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, які залучаються до економічного процесу діяльності суб'єкта господарювання без визначення терміну повернення їх власникам, і здатні генерувати доходи» [10, с. 6].

У визначенні передбачено, що внесені засновниками активи в господарську діяльність підприємства мають спричинювати до нарощення складових власного капіталу у вигляді прибутку. Однак надане визначення власного капіталу є обмеженим, оскільки розкриває не економічну сутність власних джерел утворення засобів, а — вкладених ресурсів у господарську діяльність підприємства.

Узагальнюючи тлумачення науковців, можна надати таке визначення: власний капітал — це внески власників (засновників) без визначеного терміну повернення або залишені ними з чистого прибутку, а також власні джерела підприємства.

Необхідно погодитися з позицією В. В. Сопка, що «визначення терміну «власний капітал», які надаються різними вченими-науковцями, відрізняються не дуже суттєво. Проте тлумачення поняття «власний

капітал» у бухгалтерському обліку суттєво відрізняється від тлумачення останнього в інших економічних науках» [11, с. 47].

Ключовою ознакою у визначенні сутності власного капіталу є розкриття його змісту не з позиції сумарної вартості вкладених засновниками активів у господарську діяльність суб'єкта господарювання, а з точки зору власного джерела утворення ресурсів, яке є частиною усього капіталу підприємства.

Згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» власний капітал включає: зареєстрований капітал, капітал у дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілені прибутки (непокриті збитки), неоплачений капітал, вилучений капітал [7].

Необхідно погодитися з думкою науковців І. Б. Садовської, Т. В. Божидарнік, К. Є. Нагірської, що власному капіталу, як індикатору відносин власності, притаманні такі характеристики:

- він є основним фактором виробництва;
- характеризує фінансові ресурси підприємства, що приносять прибуток;
- є головним джерелом формування добробуту власників;
- є головним показником ринкової вартості підприємства;
- його динаміка є важливим «барометром» рівня ефективності господарської діяльності підприємства [12, с. 356–357].

Пропонуємо доповнити вказаний перелік такими характеристиками:

- власний капітал має бути гарантією прав з одного боку, власників підприємства, а з іншого — кредиторів у частині погашення заборгованості перед ними;
- власний капітал повинен визначати рейтинг підприємства в галузі, інформувати про його фінансову самостійність та платоспроможність, що впливає на рівень надходження інвестицій;
- власний капітал має становити більшу частину фінансових ресурсів підприємства для успішної, рентабельної його роботи, високої конкурентоспроможності на ринку і фінансової стійкості;
- власний капітал повинен бути головним об'єктом внутрішнього і зовнішнього контролю з позиції визначення факторів, які

вплинули на його зміну та правильність відображення у фінансовій звітності.

Контроль стосовно до суб'єктів контролю може бути державним, внутрішньогосподарським та незалежним.

Внутрішньогосподарський контроль, який здійснює керівник підприємства безпосередньо або через уповноважені ним органи, відповідно до статуту передбачає дотримання відповідних контрольних заходів, які пропонуємо систематизувати з дотриманням послідовності:

- формування організаційної структури підприємства;
- визначення підпорядкованості структурних підрозділів;
- складання внутрішніх документів — положень про підрозділи, посадових інструкцій працівників;
- розподіл повноважень і відповідальності між підрозділами;
- призначення на посади керівників підрозділів та надання їм повноважень;
- визначення кола матеріально-відповідальних осіб;
- встановлення порядку складання, руху і затвердження документів, ведення обліку та складання звітності;
- визначення порядку організації і методики перевірки структурних підрозділів та підприємства загалом;
- регламентація порядку узагальнення результатів перевірки;
- визначення порядку прийняття заходів за результатами перевірки та підвищення ефективності системи внутрішньогосподарського контролю на підприємстві.

Керівник товариства зобов'язаний слідкувати за виконанням суб'єктами контролю контрольних функцій, вживати необхідних заходів для ліквідації зловживань і порушень, обґрунтовано вирішувати інші питання, пов'язані зі здійсненням внутрішньогосподарського контролю.

Для вирішення поставлених завдань внутрішньому перевіряючому (аудитору, ревизору, інспектору) необхідно виділити основні складові власного капіталу та мати певне інформаційне забезпечення, яке спрямоване на розкриття питань, пов'язаних із проведенням перевірки. На рис. 1 наведено узагальнений перелік інформаційного забезпечення перевірки власного капіталу підприємства (товариства).

Рис. 1. Інформаційне забезпечення порядку перевірки власного капіталу акціонерного товариства (складено авторами)

Під час проведення перевірки складових власного капіталу необхідно виокремити такі основні напрями:

1. Контроль величини зареєстрованого (пайового) капіталу. На даному етапі проведення перевірки необхідно застосовувати такі процедури контролю: перевірка дотримання вимог правильності формування капіталу підприємства (акціонерного товариства відкритого і закритого типу) згідно з чинним законодавством України; перевірка видів і кількості випущених та розміщених акцій; перевірка обґрунтованості збільшення (зменшення) зареєстрованого капіталу та правильності відображення даних операцій на рахунках бухгалтерського обліку тощо.

2. Контроль формування і зміни додаткового та резервного капіталів. Пропонуємо до використання процедури контролю: перевірку законності і правильності формування резервного капіталу; перевірку правильності проведення уцінки (дооцінки) активів підприємства; суцільну перевірку правильності бухгалтерських записів; перевірку дотримання вимог щодо формування додаткового капіталу; перевірку правильності записів у Головній книзі та обліковому реєстрі.

3. Перевірка величини прибутку (збитку) підприємства. Процедури контролю: пере-

вірка правомірності використання прибутку підприємства згідно з вимогами чинного законодавства; перевірка правильності відображення операцій з визначенням прибутку (збитку) на рахунках бухгалтерського обліку і у фінансовій звітності.

У процесі перевірки власного капіталу внутрішньому ревізору чи аудитору необхідно провести такі процедури: перевірка установчих документів та оцінювання відповідності їх змісту законодавчим вимогам.

У табл. 1 наведено методичку внутрішньої перевірки означеного завдання:

— перевірка правильності формування зареєстрованого (пайового), додаткового та резервного капіталу відповідно до установчих документів та нормативних вимог;

— перевірка правильності відображення в обліку величини складових власного капіталу;

— вивчення законності змін у складі засновників підприємства;

— перевірка правильності розрахунків із засновниками;

— перевірка правильності оформлення документів, що підтверджують розрахунки із засновниками;

— перевірка обґрунтованості змін величини статутного капіталу;

— перевірка тотожності суми за статтю «Зареєстрований (пайовий) капітал» у стату-

ті підприємства, Звіті про фінансовий стан та Головній книзі за рахунком 40;

— перевірка правильності відображення в обліку операцій формування і зміни складових власного капіталу.

Така відповідність є контрольною, а її необхідність впливає з чинного порядку обліку. Результати контрольної перевірки пропонуємо узагальнити в робочому документі внутрішнього перевіряючого, макет якого наведено в табл. 2.

Макет робочого документа внутрішнього перевіряючого для узагальнення інформації щодо формування і зміни статутного капіталу подано в табл. 3.

У табл. 4 наведено макет робочого документа, який пропонується для узагальнення результатів перевірки правильності відображення в обліку формування і зміни складових власного капіталу перевірки правильності відображення інформації у Звіті про власний капітал.

Отже, конкретизація інформаційного забезпечення, методики внутрішньої перевірки власного капіталу суб'єкта господарювання та розроблені макети робочих документів внутрішнього перевіряючого сприятимуть оперативному узагальненню результатів перевірки і ретроспективному аналізу причин виникнення порушень з метою розроблення управлінських рішень, спрямований на запобігання їх виникнення у майбутньому.

Висновки. Отже, дослідження актуальних питань внутрішнього контролю власного капіталу підприємства дало змогу:

1) узагальнити визначення поняття «власний капітал», які надаються науковцями у публікаціях та конкретизувати власну думку;

2) доповнити визначення поняття «власний капітал» для відображення в обліковій політиці суб'єкта господарювання;

3) доповнити перелік характеристик власного капіталу як економічної категорії.

4) систематизувати перелік контрольних заходів, які здійснює керівник підприємства безпосередньо або через уповноважені ним органи відповідно до статуту;

5) узагальнити перелік інформаційного забезпечення перевірки власного капіталу підприємства;

6) систематизувати основні напрями перевірки складових власного капіталу внутрішніми перевіряючими;

7) запропонувати до використання зовнішнім та внутрішнім перевіряючим макети робочих документів для узагальнення результатів перевірки складових власного капіталу підприємства, що забезпечить оперативне реагування адміністрації суб'єкта господарювання на виявлені факти порушень з метою мінімізації його впливу на достовірність бухгалтерської документації та фінансової звітності.

Список літератури

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник. Житомир : Рута, 2009. 912 с.

2. Виноградова М. О., Жидеєва Л. І. Аудит : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2014. 656 с.

3. Дерев'яно С. І., Кузик Н. П., Олійник С. О., Ганяйло О. М. Аудит : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2016. 380 с.

4. Кулаковська Л. П., Піча Ю. В. Організація і методика аудиту : підручник. Київ : Каравела, 2009. 544 с.

5. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік. Київ: Знання, 2012. 647 с.

6. Кчаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність : підручник. Київ : Алетра, 2013. 982 с.

7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом М-ва фінансів України від 07. лют. 2013 р. № 73. URL : <http://zakon.rada.gov.ua//go/z0336-13> (дата звернення :16.02.2020).

8. Хмелевська А. В., Незборецька Г. М. Власний капітал за атрибутами об'єкту бухгалтерського обліку. *Сталий розвиток економіки*. 2011. № 4. С. 192–194.

9. Вівчар О. Й. Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. Вип. 19 (5). С. 146–150.

10. Королюк Т. М. Облік власного капіталу й аналіз його впливу на інвестиційну привабливість акціонерних товариств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к-та. екон. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». Київ, 2005. 22 с.

11. Сопко В. В. Бухгалтерський облік капіталу підприємства (власності, пасивів) : монографія. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.

Таблиця 1

Методика внутрішньої перевірки власного капіталу суб'єкта господарювання

Етап перевірки	Основні операції	Джерело інформації	Перелік аудиторських процедур	Методи і прийоми
Перевірка установчих документів і оцінювання відповідності їх змісту законодавчим вимогам	Перевірка правильності реєстрації суб'єкта господарювання та відображення інформації в установчих документах	Статут; засновницький договір; свідоцтво про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності; довідка про включення до Єдиного державного реєстру підприємств і організацій; свідоцтво про реєстрацію платника ПДВ; ліцензії; патенти; протоколи зборів засновників, виписки банку	Перевірка законності реєстрації суб'єкта господарювання. Перевірка фактичної наявності документів про державну реєстрацію, установчих документів: статуту, засновницького договору.	Документальна перевірка, спостереження, підтвердження
Перевірка змісту статуту суб'єкта господарювання	Перевірка змісту статуту суб'єкта господарювання	Статут; засновницький договір; форми фінансової звітності; реєстри аналітичного і синтетичного обліку, Головна книга	Визначення виду підприємницької діяльності суб'єкта господарювання. Аналіз задекларованих у статуті видів діяльності суб'єкта господарювання. Визначення правомірності внесків засновників до статутного капіталу та правильності відображення їх у документах. Аналіз наявних фактів виходу засновника чи введення нового за період, що перевіряється. Перевірка правильності заповнення реквізитів у статуті суб'єкта господарювання.	Документальна перевірка, опитування, підтвердження

Таблиця 3

Робочий документ внутрішнього перевіряючого «Перевірка правильності формування і зміни статутного капіталу підприємства за _____»
(період)

№ з/п	ПІБ учасника (засновника)	Вид активу, який внесено учасником	Частка у статутному капіталі, %, грн		Зміни у статутному капіталі документи, що перевіряються				Відхилення за даними, грн.		Коригувальні заходи	
			нарахована	фактично внесена	Статут	Засновницький договір	Виписки банку	Касові ордери	Акти приймання — передачі основних засобів	Прибутковий ордер, акт про приймання матеріалів		підприємства

Склав _____

Перевірив _____

Робочий документ внутрішнього перевіряючого (аудитора, ревізора чи інспектора)
«Перевірка правильності відображення в обліку формування і зміни складових власного капіталу підприємства за _____» (розроблено авторами)
(період)

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків згідно із						Відхилення. ПІБ осіб, які їх вчинили	Коригувальні дії
	Журналом № 4, Головною книгою по рах. класу 4			Інструкцією № 291 від 30.11.1999 р. (зі змінами станом на 16.09.2019 р.) [13]				
	дебет	кредит	сума, грн	дебет	кредит	сума, грн		
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Склав _____

Перевірив _____

12. Садовська І. Б., Т. В. Божидарнік, Нагірська К. Є. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2013. 688 с.

13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом М-ва фінансів України від 30 лист. 1999 р. № 291. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення:10.02.2020).

References

1. Butynets, F. F. (2009). *Bukhhalterskyi finansovyi oblik* [Financial accounting]. Zhytomyr, Ruta Publ., 912 p.

2. Vynogradova, M. O., Zhydieieva, L. I. (2014). *Audyt* [Audit]. Kyiv, ZUL Publ., 656 p.

3. Derevianko, S. I., Kuzyk, N. P. Oliinyk, S. O., Haniailo, O. M. (2016). *Audyt* [Audit]. Kyiv, ZUL Publ., 380 p.

4. Kulakovska, L. P., Picha Yu. V. (2009). *Orhanizatsiia i metodyka audytu* [Organization and methodology of audit]. Kyiv, Caravel Publ., 544 p.

5. Suk, L. K., Suk, P. L. (2012). *Finansovyi oblik* [Financial accounting]. Kyiv, Znannia, pp. 647.

6. Tkachenko, N. M. (2013). *Bukhhalterskyi (finansovyi) oblik, opodatkovannia i zvitnist* [Accounting (financial accounting), taxation and reporting]. Kyiv, Alerta Publ., 982 p.

7. Cabinet of Ministers of Ukraine Ukraine (2013). National Regulation (Standard) of Accounting 1 «General Requirements for Financial Statements» Resolution of the Cabinet of Minis-

ters of Finance of Ukraine. Available at : <http://zakon.rada.gov.ua/go/z0336-13> (Accessed 16 February 2020).

8. Khmelevska, A. V., Nezboietska, H. M. (2011). *Vlasnyi kapital za atrybutamy obiektu bukhhalterskoho obliku* [Equity by attributes of the accounting object]. *Stalyi rozvytok ekonomiky* [Sustainable economics development], no. 4, pp. 192–194.

9. Vivchar, O. Y. (2009). *Vlasnyi kapital yak finansove dzherelo funktsionuvannia pidpryemstva* [Equity as enterprise operation financial source], *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy* [Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine]. no. 19 (5), pp. 146–150.

10. Koroliuk, T. M. (2005). *Oblik vlasnoho kapitalu y analiz yoho vplyvu na investytsiinu pryvablyvist aktsionermykh tovarystv* [Accounting of own capital and the analysis of its influence on investment attractiveness of joint-stock companies. Abstract of PhD in economic science]. Kyiv, 22 p.

11. Sopko, V. V. (2006). *Bukhhalterskyi oblik kapitalu pidpryemstva (vlasnosti, pasyviv)* [Accounting of the capital of the enterprise (property, liabilities)]. Kyiv, Center for Educational Literature, 312 p.

12. Sadovska, I. B., Bozhidarnik, T. V., Nagirskaya, K. E. (2013). *Bukhhalterskyi oblik* [Accounting]. Kyiv, CUL Publ., 688 p.

13. Ministry of Finance of Ukraine (1999). Instruction «On the application of the plan of accounting for the accounting of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations». Available at : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>. (Accessed 10 February, 2020).

Objective. The purpose of the article is to determine the current issues of internal control of equity and directions of their solution.

Methods. The following general scientific methods and techniques of cognition were used in the research process: theoretical generalization, analysis and synthesis, induction and deduction, grouping and classification of logical generalization, and comparative comparison. To clarify the economic essence of equity as

an object of internal control (audit) used methods of theoretical generalization, grouping and comparison. To study the methodology of internal audit of equity employees of the internal audit department used the method of observation and specification. Proposals to improve the working documents of the internal auditor were developed using the systematization method.

Results. *Variable author's approaches to understanding the essence of the concept of «equity» are analyzed and its generalized definition is given. The list of characteristics inherent in equity as an indicator of property relations has been supplemented. It is substantiated that the internal economic control carried out by the head of the enterprise directly or through the bodies authorized by him in accordance with the statute provides for compliance with the relevant control measures, which were systematized in compliance with the relevant sequence.*

The list of information support of the process of checking the equity of the enterprise (company) is generalized and schematically given. When conducting an internal audit of equity components, its main directions are identified, indicating the control procedures that must be used by the internal auditor at the enterprise.

Models of working documents of the internal auditor based on the results of checking the correctness of the formation, change and reflection in the accounting and financial reporting of the company's equity have been developed. The practical use of the results of the study will increase the effectiveness of internal control and prevent violations.

Keywords: *equity, internal control (audit), internal auditor's report, audit, enterprise, auditor's working document.*

Надійшла до редакції 16.04.2020

DOI : 10.33274/2079-4762-2020-47-1-96-104

JEL : H20, J30, M20, M41

УДК 661:557 (477)

Штик Ю. В.,
канд. екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: shtyk@donnuet.edu.ua

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ВІНАГОРОД ПРАЦІВНИКАМ: ФОРМУВАННЯ КОМПЛЕКСНОГО МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Shtyk Yu. V.,
PhD in Economic sciences,
Associate professor

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: shtyk@donnuet.edu.ua

ACCOUNTING OF EMPLOYEE BENEFITS: INTEGRATED METHODOLOGICAL SUPPORT

Мета — обґрунтувати методичні положення та розробити практичні рекомендації з удосконалення бухгалтерського обліку винагород працівникам.

Методи. Теоретико-методологічну основу дослідження склали загальнонаукові та специфічні методи пізнання, що базуються на системно-структурному підході щодо вивчення проблематики обліку винагород працівникам. Для вивчення методики бухгалтерського обліку використовувався метод спостереження, а практичні рекомендації і пропозиції з формування комплексного методичного забезпечення та удосконалення відображення винагород працівникам в обліку розроблялися із застосуванням систематизації процесного підходу.

Результати. У статті розроблено пропозиції з удосконалення системи рахунків бухгалтерського обліку винагород працівникам, а саме: формування комплексного методичного забезпечення обліку винагород працівникам, який враховує склад об'єктів обліку згідно з їх класифікацією, рекомендовані для ведення первинного і поточного обліку винагород працівникам та запропоновані

© Ю. В. Штик, 2020